

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN
VUXENUTBILDNINGSAVDELNINGEN

DISKRIMINERINGS OMBUDSMANNEN	
Ink. 2009-09-21	
ÄRENDE	HANDLING

22
TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 09-4342652
SID 1 (8)
2009-08-26

Handläggare: Elisabeth Ryde
Telefon: 508 33 937

Till
Utbildningsnämnden
2009-09-17

Yttrande till Diskrimineringsombudsmannen över anmälan om etnisk och religiös diskriminering.

Ärendenr ANM 2009/103

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Diskrimineringsombudsmannen.
2. Omedelbar justering.

Thomas Persson
Direktör

Lars Brandt
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen i Stockholms stad har av Diskrimineringsombudsmannen (DO) blivit ombedd att inkomma med yttrande senast den 22 september 2009, angående anmälan från en studerande vid Västerorts vuxengymnasium avseende etnisk och religiös diskriminering under januari 2009. Ärendet avser händelser som förknippas med Alia Khalifas rätt att under lektionstid bära niqab. Som ansvarig förvaltning för skolverksamheten i staden anser förvaltningen att det är av största vikt att de elever/studerande som deltar i undervisning och befinner sig i skolans lokaler inte har sitt ansikte dolt. Detta ställningstagande grundar sig dels på pedagogiska och sociala skäl, dels på säkerhetsmässiga skäl såsom framgår av svaren i detta tjänsteutlåtande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom vuxenutbildningsavdelningen.

Bakgrund

Alia Khalifa, som den 8 januari 2009 påbörjade en heltidsutbildning inom Barn- och fritidsprogrammet, har till DO den 15 januari 2009 anmält Västerorts vuxengymnasium i Tensta, (numera Åsö vuxengymnasium) för etnisk och religiös diskriminering. Anmälan avser de händelser som förknippas med Alia Khalifas rätt att i undervisningen bära niqab. Alia har i sin anmälan beskrivit hur hon blivit bemött av skolans personal och hur hon upplevt den uppkomna situationen. Som ytterligare information till den skriftliga anmälan har Alia Khalifa tillsammans med en studiekamrat muntligen hos DO den 20 februari 2009, fått tillfälle att redogöra för den uppkomna situationen vid skolan. I anmälan från Alia Khalifa bifogas Skolverkets pressmeddelande från oktober 2003 angående "Skolor har rätt att förbjuda burqa" samt brev från skolans rektor daterat den 15 januari 2009 där skolans skriftliga regler framgår angående rätten att bära niqab eller burqa under lektionstid.

DO har nu av Stockholm stad begärt yttrande kring hanteringen av följande områden;

1. *Vad är anledningen till att Västerorts vuxengymnasium uppställer en regel om förbud mot burqa och andra slöjor?*
2. *Om och i så fall hur förbudet har tillämpats av Västerorts gymnasium.*
3. *Hur förbudet har tillämpats i Alia Khalifas fall.*
4. *Om beslutet om en eventuell avbrytning av studierna föregicks av någon utredning i Alia Khalifas fall. Vad som framkom vid denna i sådant fall.*
5. *Alia Khalifa har till DO gjort gällande att hon förde samtal med skolpersonal och att vid dessa samtal föreslog Alia Khalifa en kompromiss för att tillmötesgå skolans krav. Stämmer detta och i sådant fall hur ställde sig Västerorts vuxengymnasium till denna kompromiss?*
6. *Alia Khalifa har till DO uppgett att hon vid ett flertal tillfällen har känt sig trakasserad av skolans personal med anledning av att hon bär niqab. Om, och i så fall när, Stockholm stad eller personal på Västerorts vuxengymnasium fick kännedom om att Alia Khalifa känner sig trakasserad av personal på skolan.*

7. *Om någon utredning har gjorts med anledning av Alia Khalifas förhållanden på skolan och i så fall vad som har framkommit vid denna utredning.*
8. *Vilka åtgärder som i förekommande fall har vidtagits för att förhindra fortsatta trakasserier av Alia Khalifa.*
9. *Övrigt som anmälan kan föranleda.*

Ärendet

Utbildningsförvaltningen inom Stockholms stad ansvarar för och bedriver all vuxenutbildning i staden. Utbildningarna bedrivs i egen kommunal regi och i upphandlad extern regi. Varje år studerar ca 12-15000 personer inom vuxenutbildningen i staden. Fram till årsskiftet 2008/2009 bedrev och ansvarade även utbildningsnämnden för sfi, svenska för invandrare. Inom egen regi återfinns Västerorts vuxengymnasium i Tensta som från och med den 1 januari 2009 tillhör Åsö vuxengymnasium. Vid Västerorts vuxengymnasium studerar ca 900 personer. Skolan bedriver grundläggande och gymnasial vuxenutbildning och många av kurserna är utformade som sammanhållna yrkesutbildningar. En majoritet av de studerande kommer från andra länder. I skolans lokaler bedrivs även svenska för invandrare, men med socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden som huvudman.

Inledning

Nedan lämnar utbildningsförvaltningen svar på de av Diskrimineringsombudsmannens ställda frågor. Alia Khalifa påbörjade studier vid Västerorts Vuxengymnasium den 8 januari 2009 inom Barn- och fritidsprogrammet. Utbildningen är på två terminer och omfattar 800 poäng. I gruppen var det vid antagningen ca 35 studerande varav fyra manliga. När Alia Khalifa anmälde skolan till DO hade en vecka av terminen gått.

1. Vad är anledningen till att Västerorts vuxengymnasium uppställer en regel om förbud mot burqa och andra slöjor?

Västerorts vuxengymnasium har sedan 2003 skriftliga ordningsregler där det framgår att det ej är tillåtet att, med slöja eller liknande, dölja sitt ansikte i klassrummet eller i kontakt med skolans personal. Regeln har tillkommit dels utifrån ett pedagogiskt uppdrag att förmedla kunskap dels utifrån en säkerhetsaspekt. Regeln har även stor betydelse ur ett socialt perspektiv när det gäller det dagliga umgänget mellan studerande och mellan studerande och personal.

Yttrande till Diskrimineringsombudsmannen över anmälan om etnisk och religiös diskriminering.

Box 22049, Hantverkargatan 2F
Telefon 508 33 000. Fax 508 33 983
elisabeth.ryde@utbildning.stockholm.se

www.stockholm.se

När det gäller det pedagogiska uppdraget att förmedla kunskap, är det av största vikt att undervisningen bygger på en aktiv kommunikation mellan studerande sinsemellan och mellan studerande och lärare. I undervisningen ingår alltid som naturliga och nödvändiga inslag grupparbeten, rollspel, olika muntliga redovisningar inför klassen, praktiska moment etc. Det är viktigt såväl ur ett pedagogiskt perspektiv som i den sociala kontakten att samtliga studerande kan röra sig fritt i klassrummet och/eller i olika grupprum och inte bli låsta i sin placering beroende på att en studerande inte kan visa sitt ansikte. Lärare och studerande blir då hindrade i det dagliga arbetet/undervisningen och får även sin rörelsefrihet inskränkt vilket kan upplevas negativt.

Utifrån ett säkerhetsperspektiv vill förvaltningen framhålla följande; Idag är skolorna mer utsatta än tidigare och skolorna är lättillgängliga rent fysiskt vilket gör att det händer att personer uppehåller sig på skolor utan att de har anledning till det. Rektor vid skolan har det övergripande ansvaret för säkerheten på skolan. Rektor måste därför vara förvissad om att det endast är de personer som har rätt att vara i skolans lokaler som också är där. Med tanke på de händelser som inträffat i skolor, bland annat i Finland och Tyskland, anser skolan att det är önskvärt att personer som uppehåller sig i skolans lokaler inte skall ha sitt ansikte dolt.

Skolans regel stödjer sig på Skolverkets beslut från oktober 2003 där det tydligt framgår att skolor ges rätt att förbjuda elever att bära burqa i samband med undervisningssituationen. Detta med anledning av att myndigheten ifrågasätter om skolan kan fullgöra sitt uppdrag om eleven bär burqa. I beslutet från Skolverket framgår att "Även om det visar sig att burqan är ett religiöst ställningstagande bör skolans pedagogiska uppdrag vara överordnat". Utbildningsförvaltningen är väl medveten om att Skolverkets beslut rör en kvinna med burqa, alltså inte som i aktuellt fall niqab. Förvaltningen anser att skillnaden mellan dessa två huvudbonader endast är marginell i de situationer som uppstår enligt ovan på en skola.

2. Om och i så fall hur förbudet har tillämpats av Västerorts gymnasium.

Skolan diskuterar alltid och för samtal om värdegrund, jämställdhet, allas lika värde samt demokratiska rättigheter och skyldigheter. Vid Västerorts vuxengymnasium förs denna dialog vid upprepade tillfällen under studiernas gång. Många av de studerande kommer från andra länder och en del har bristande språkkunskaper varför kunskapen om demokratiska rättigheter och skyldigheter alltid måste hållas levande och utgöra ett återkommande inslag i undervisningen.

Skolan har endast vid ett tillfälle tidigare behövt tillämpa regeln, detta trots att det är mycket vanligt förekommande med att huvudbonader av olika slag bärs av studerande på skolan. Ärendet rörde då en kvinnlig studerande som 2006 nekats att bära en niqab inom sfi-undervisningen. Kvinnan anmälde skolan till Byrån för lika rättigheter. 2008 fick skolan svar från Byrån för lika rättigheter som utrett frågan. I svaret framgår att skolan ges rätt till att ha dessa regler men anser att skolan brustit i att förankra ordningsregler och förbud hos alla elever.

3. Hur förbudet har tillämpats i Alia Khalifas fall.

Alia Khalifa har redan i samband med kursstart fått information om förbudet att använda niqab och ansett sig diskriminerad vilket resulterat i denna anmälan till DO. I övrigt har Alia inte behandlas annorlunda än övriga studerande, alltså hon har fått samma information och möjlighet till delaktighet. Information om skolans arbetssätt, kurserna och lektionernas olika innehåll, skolans ordningsregler, likabehandlingsplan, betygskriterier etc skall ges i början av de olika kurserna. Det är inte ovanligt att delar av detta informationsflöde kan vara svårt att ta till sig vilket gör att lärarna ofta upprepar informationen vid olika tillfällen.

4. Om beslutet om en eventuell avbrytning av studierna föregicks av någon utredning i Alia Khalifas fall. Vad som framkom vid denna i sådant fall.

Det var inte aktuellt att avbryta studierna. Någon utredning, vare sig från skolans sida eller Alias sida, var därför inte aktuellt. Alia har fortsatt sina studier vid skolan under hela vårterminen och avser, så vitt skolan förstår, att fortsätta sin utbildning under kommande höst.

5. Alia Khalifa har till DO gjort gällande att hon förde samtal med skolpersonal och att vid dessa samtal föreslog Alia Khalifa en kompromiss för att tillmötesgå skolans krav. Stämmer detta och i sådant fall hur ställde sig Västerorts vuxengymnasium till denna kompromiss?

När terminen började var klassrummet möblerat i biograf-sittning vilket inte är den vanliga möbleringen. Alias förslag innebar att hon skulle sitta längst fram. Skolan hade inte hunnit möblera om till den mer gängse möbleringen efter juluppehållet. När klassrummet sedan möblerades om i den normala U-sittningen satte sig Alia längst ned och dolde ansiktet från sidan när inga män var inom synhåll och fällde ned sin ansiktsslöja helt och hållet när män var i närheten.

Kompromissen innebar placeringen i klassrummet, men skolan är inte positiv på grund av den inskränkning i friheten att lägga upp undervisningen som en låst placering innebär. Undervisningen, som är på heltid, är inte upplagd som föreläsningar från katedern utan innehåller grupparbeten, rollspel, studiebesök, redovisningar och diskussioner. Skolan anser att det är väsentligt, såväl pedagogiskt som socialt, att alla kan se varandras ansikten i all form av undervisning. I avvaktan på DO:s utredning deltar den studerande med niqab, men detta är inte en fungerande lösning på sikt.

6. Alia Khalifa har till DO uppgett att hon vid flertal tillfällen har känt sig trakasserad av skolans personal med anledning av att hon bär niqab. Om, och i så fall när, Stockholm stad eller personal på Västerorts vuxengymnasium fick kännedom om att Alia Khalifa känner sig trakasserad av personal på skolan?

Terminen på Västerorts vuxengymnasium började den 8 januari 2009. Lärarna hade samtal med Alia, och hennes klasskamrat som också bar niqab i samband med kursstart. Rektor och biträdande rektor talade med de båda studerande den 15 januari och därefter skrev även rektor ett brev till berörda. Rektor kontaktade avdelningschef vid utbildningsförvaltningen angående den uppkomna situationen. Skolan har varit uppmärksam på att inte Alia utsatts för trakasserier och skolans uppfattning är att Alia inte varit trakasserad eller utsatt. Alia fullföljde sina studier vid skolan enligt plan och har heller inte till personalen på skolan eller skolledningen framfört att hon är utsatt för trakasserier.

7. Om någon utredning har gjorts med anledning av Alia Khalifas förhållande på skolan och i så fall, vad som har framkommit vid denna utredning?

Då det visade sig att Alia Khalifa önskade fortsätta sina studier har inte skolan funnit behov av att göra en skriftlig utredning i frågan. Lärarna har tillåtit Alia att sitta med niqaben på vid redovisningar, grupparbeten och rollspel eftersom det finns män i klassen. Detta har dock upplevts mycket besvärande av lärarna och också av andra studerande som till lärarna har uttryckt sina åsikter kring detta. Hela undervisningssituationen blir hämmande och studerande har framfört till lärarna att de får en inskränkt rörelsefrihet vid rollspel och grupparbeten.

8. Vilka åtgärder som i förekommande fall har vidtagits för att förhindra fortsatta trakasserier av Alia Khalifa?

Vid Västerorts vuxengymnasium finns en likabehandlingsplan som är framtagen av skolan. Planen upprättas årligen och är ett levande dokument som både

personal och studerande känner till och förhåller sig till. I likabehandlingsplanen framgår att alla former av diskriminering är helt oacceptabla. Vidare finns i dokumentet väl beskrivet hur skolan motarbetar varje form av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt hur arbetet med att förebygga uppkomsten av dessa går till. Det finns åtgärder som rör samtliga diskrimineringsgrunder. Det ska också framgå tydligt hur verksamheten specifikt ska främja likabehandling och arbeta förebyggande kring de olika diskrimineringsgrunderna. En övergripande målsättning är att arbetet skall vara långsiktigt och integreras som en naturlig del i skolans övriga arbete. All personal har ett gemensamt ansvar att förebygga, upptäcka och vidta åtgärder när det gäller diskriminering och annan kränkande behandling. Likabehandlingsplanen för Västerorts vuxengymnasium och Åsö vuxengymnasium bifogas som bilaga.

Utifrån ovanstående beskrivning av hur arbetet kring diskrimineringsfrågor handhas på skolan har utbildningsförvaltningen inte ansett det nödvändigt att göra en separat skriftlig åtgärdsplan i aktuellt fall. Däremot har ingående samtal, i samband med att ärendet blev aktuellt, förts mellan skolledningen och ansvarig avdelningschef på utbildningsförvaltningen om hur ärendet skulle hanteras. Skolledningen har med utgångspunkt från samtal med avdelningschefen haft kontinuerlig dialog med personalen på skolan. Skolan måste vara lyhörd och uppmärksam för att förhindra att Alia upplever fortsatta trakasserier.

9. Övrigt som anmälan kan föranleda

APU - Arbetsplatsförlagd utbildning

Barn- och fritidsprogrammet som Alia Khalifa går på, syftar till att efter genomgången utbildning kunna arbeta inom förskolan.

I utbildningen ingår arbetsplatsförlagd utbildning, (praktik) med sex veckor. Det är skolans ansvar att anskaffa lämplig praktik, inte som framgår i DO:s underlag, att det är den enskilda studerandes ansvar. Dock medger staden att ansvarsfrågan har varit otydlig om vem detta ansvar åvilar vilket beror på den vid årsskiftet genomförda sammanslagningen mellan Västerorts vuxengymnasium och Åsö vuxengymnasium. De båda skolorna har haft olika rutiner kring praktiken. Dock är det Åsös rutiner som numera tillämpas vilket innebär att det alltid är skolans ansvar att anskaffa praktiken. Det är viktigt att praktikplatsen är "neutral" dvs att man inte praktiserar på en förskola där man har vänner eller där egna barn är inskrivna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Som ansvarig förvaltning för skolverksamheten i staden anser förvaltningen att det är av största vikt att de elever/studerande som deltar i undervisning och befinner sig i skolans lokaler inte har sitt ansikte dolt. Detta ställningstagande grundar sig på pedagogiska och sociala skäl samt säkerhetsmässiga skäl såsom framgår av svaret i fråga 1.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden till Diskrimineringsombudsmannen överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande.

Bilagor

1. Begäran om yttrande avseende anmälan om etnisk och religiös diskriminering.
Ärende ANM 2009/103
2. Likabehandlingsplan för Västerorts vuxengymnasium
3. Likabehandlingsplan för Åsö vuxengymnasium

Bilaga 1

STOCKHOLMS STAD
UTBILDNINGSNÄMNDEN

diskriminerings
ombudsmannen

2009-07-29

Dnr 09-434/2652

2009-07-27

Stockholms Stad
Utbildningsförvaltning
Box 220 49
104 22 Stockholm

Ärende ANM 2009/103

Handling 11

Begäran om yttrande avseende anmälan om etnisk och religiös diskriminering

Diskrimineringsombudsmannen (DO) kontaktar er med anledning av att Alia Khalifa har anmält Västerorts Vuxengymnasium i Stockholms Stad för etnisk och religiös diskriminering.

DO har tillsyn över diskrimineringslagen (2008:567) som är tillämplig på de anmälda händelserna. Enligt diskrimineringslagen (DL) får en utbildningsanordnare inte diskriminera en elev på grund av elevens etniska tillhörighet eller religion. Med diskriminering avses enligt 1 kap. 4 § DL direkt diskriminering, indirekt diskriminering och trakasserier. Enligt 2 kap. 7 § samma lag är en utbildningsanordnare, som får kännedom om att en elev anser sig i samband med verksamheten ha blivit utsatt för trakasserier, skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna trakasserier och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra trakasserier i framtiden.

Som ett led i utredningen av ärendet vill DO att Stockholms Stad yttrar sig över anmälan, se bifogade handlingar 3-5 samt 10.

Av yttrandet bör särskilt framgå:

1. Vad är anledningen till att Västerort vuxengymnasium uppställer en regel om förbud mot burqa och andra slöjor?
2. Om och i så fall hur förbudet har tillämpats av Västerorts Vuxengymnasium.
3. Hur förbudet har tillämpats i Alia Khalifas fall.
4. Om beslutet om en eventuell avbrytning av studierna föregicks av någon utredning i Alia Khalifas fall. Vad som framkom vi denna i sådant fall.
5. Alia Khalifa har till DO gjort gällande att hon förde samtal med skolpersonal och att vid dessa samtal föreslog Alia Khalifa en kompromiss för att tillmötesgå skolans krav. Stämmer detta och i

sådant fall hur ställde sig Västerort vuxengymnasium till denna kompromiss?

6. Alia Khalifa har till DO uppgett att hon vid flertal tillfällen har känt sig trakasserad av skolans personal med anledning av att hon bär niqab. Om, och i så fall när, Stockholms Stad eller personal på Västerort vuxengymnasium fick kännedom om att Alia Khalifa känner sig trakasserad av personal på skolan.
7. Om någon utredning har gjorts med anledning av Alia Khalifas förhållanden på skolan och i så fall vad som har framkommit vid denna utredning.
8. Vilka åtgärder som i förekommande fall har vidtagits för att förhindra fortsatta trakasserier av Alia Khalifa.
9. Övrigt som anmälan kan föranleda.

DO vill ha ert yttrande **senast den 21 augusti 2009.**

Med vänlig hälsning,

Naiti del Sante

Jurist

08-120 20 790

E-post: naiti.delsante@do.se

Kopia för kännedom till Alia Khalifa

DISKRIMINERINGS OMBUDSMANNEN	
Ink. 2009-01-19	
ÄRENDE	HANDLING
ANM 2009/103	3

Anmälningssblankett

Anmälare

Namn Alia Khalifa
 Adress Visburingen 10
 Postnummer och ort 163 73 Spånga
 Telefon dagtid/kvällstid 08-701322 0737259127
 E-postadress om_hagar@hotmail.com

Utbildningsanordnare (förskola, skola, universitet osv)

Namn Västerorts Vuxengymnasium
 Adress Tenstastråket 14
 Postnummer och ort 163 61 Spånga
 Telefon dagtid 08-508 83100
 E-postadress postmaster.vo@utbildning.stockholm.se

Vad är det som har hänt?

Exempel: En person med samma meriter som du togs in på utbildningen, men inte du och du tror att det har samband med kön. Du har trakasserats av din handledare, anmält det till utbildningsanordnaren men inte fått hjälp.

Bifogar det som brev/anteckning och så
 bifogar jag brevet från skolan. Bifogar
 också beslutet från skolverket och några
 paragrafer från lagen "2008:567" från nskdagen.

.....

.....

.....

.....

När inträffade händelsen?

Det är viktigt att du inte dröjer för länge med en anmälan. Det är vanligt att talan måste väckas inom två år från händelsen för att skadestånd ska kunna bli aktuellt.

Detta hände 090105.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

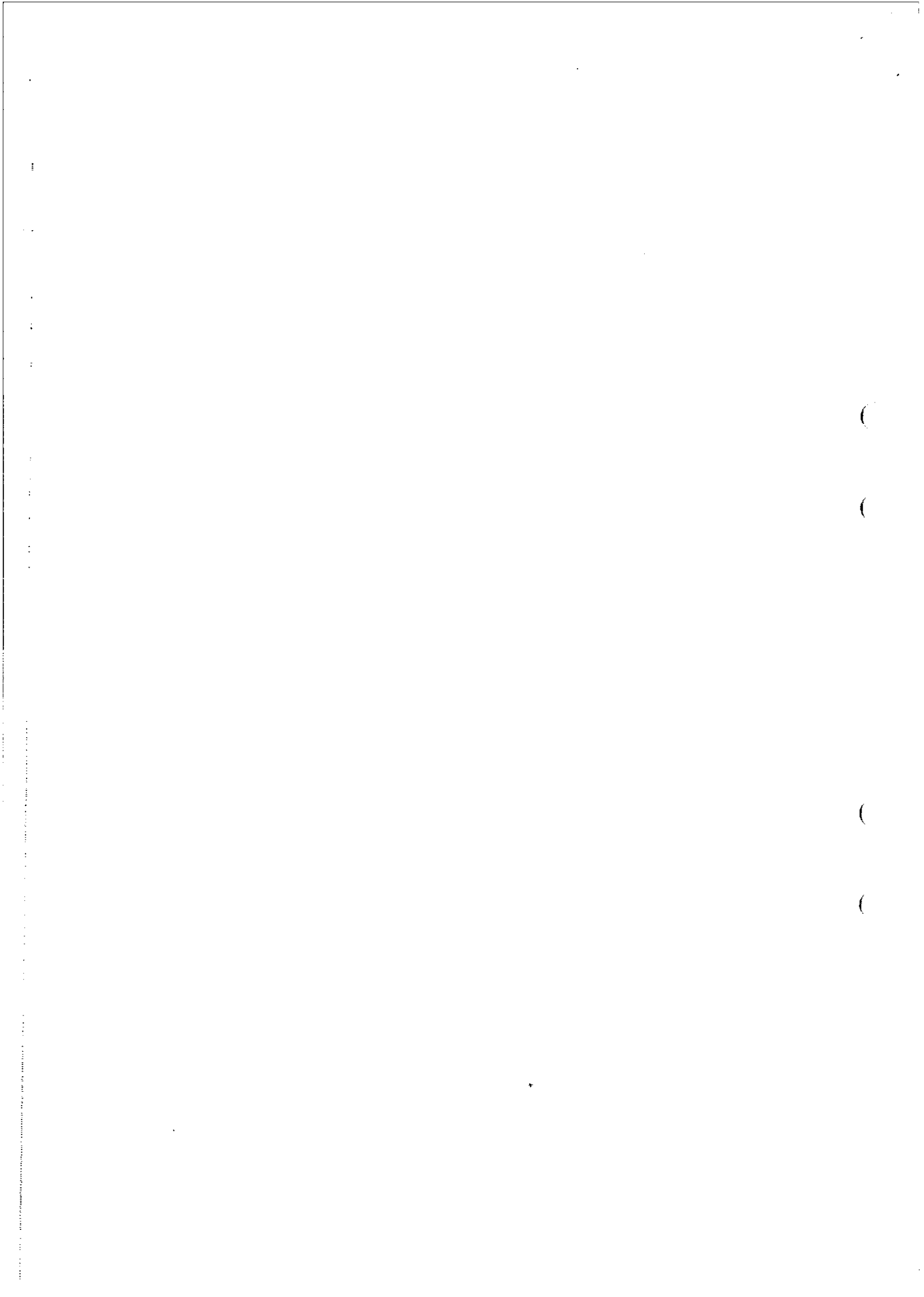
Underskrift

Spånga 090115
Ort Datum

Alia Khalifa
Namn (med namnförtydligande)

Idag tog skolan beslut att jag inte får gå kvar på skolan om jag inte tar av mig min niqab i klassrummet eller i kontakt med personalen på skolan. Dom hänvisar till beslutet som skolverket tagit angående detta ämne (bifogar med beslutet). Det skolverket lagt fram är endast ett beslut ingen lag och beslutet handlar om de som har burka alltså HELT täckta, jag har niqab vilket visar ögonområdet. Detta beslut är också väldigt förvirrande eftersom man inte vet vilken skola som accepterar och vilken som ej accepterar, så när man väl sökt till en skola och blivit antagen och köpt kurslitteraturen och på börjat kursen så bli man utslängd för sin personliga stil, väldigt kränkande. Dock har min väninna varit i kontakt med DO, en jurist som heter Ingrid Krogius hänvisade henne till en ny lag som riksdagen tagit som jag tycker uttrycker sig tydligt emot detta beslut (bifogar även några § från denna lag). Jag har dock inte varit otrevlig eller visat någon brist på förståelse och sagt att jag kan sitta längst fram i klassen (fastän det är väldigt obekvämt för min nacke) och lyfta upp min niqab under lektionerna, tar endast ner den i de få fall vi sitter i ring så alla i klassen ser varandra, tar även upp niqaben då dem vill att jag skall identifiera mig men det tyckte dem inte var tillräckligt. Jag har även pratat med männen i klassen angående detta och hur dem känner sig, dem har sagt att detta stör dem absolut inte. Därför känner jag mig diskriminerad av skolan. Det finns religionsfrihet i Sverige och många skolor tillåter niqab (har flera vänner som studerat/studerar med den på). När jag försökte samarbeta med dem så ville dem ej det, då kände jag direkt att det inte handlar om att läraren inte kan utföra sitt arbete, för det har gått bra på de lektioner vi haft, det handlar snarare om att dem inte vill ha mig där.

Dem har även pratat om att i kursen ingår praktik och hur svårt det blir för mig att hitta plats. Då svarade jag dem att jag redan hittat praktik plats men då säger rektorn att det är dem som anordnar platserna, ren lögn, för vi har fått information av våra lärare att det gör eleverna själva. Det känns hela tiden att dem vill "få ner" mig men dem lyckas inte därför kommer dem med sitt kränkande beslut att jag inte får klä mig som jag VILL eller att jag slutar kursen som jag INTE vill.

Åsö 090115

Till de studerande som varit i kontakt med mig angående klädsel på lektioner

Jag har nu varit i kontakt med samma jurist hos Diskrimineringsombudsmannen som ni pratat med. Jag har också kontaktat avdelningschefen för Vuxenutbildningsavdelningen i Stockholm, Lars Brandt i detta ärende.

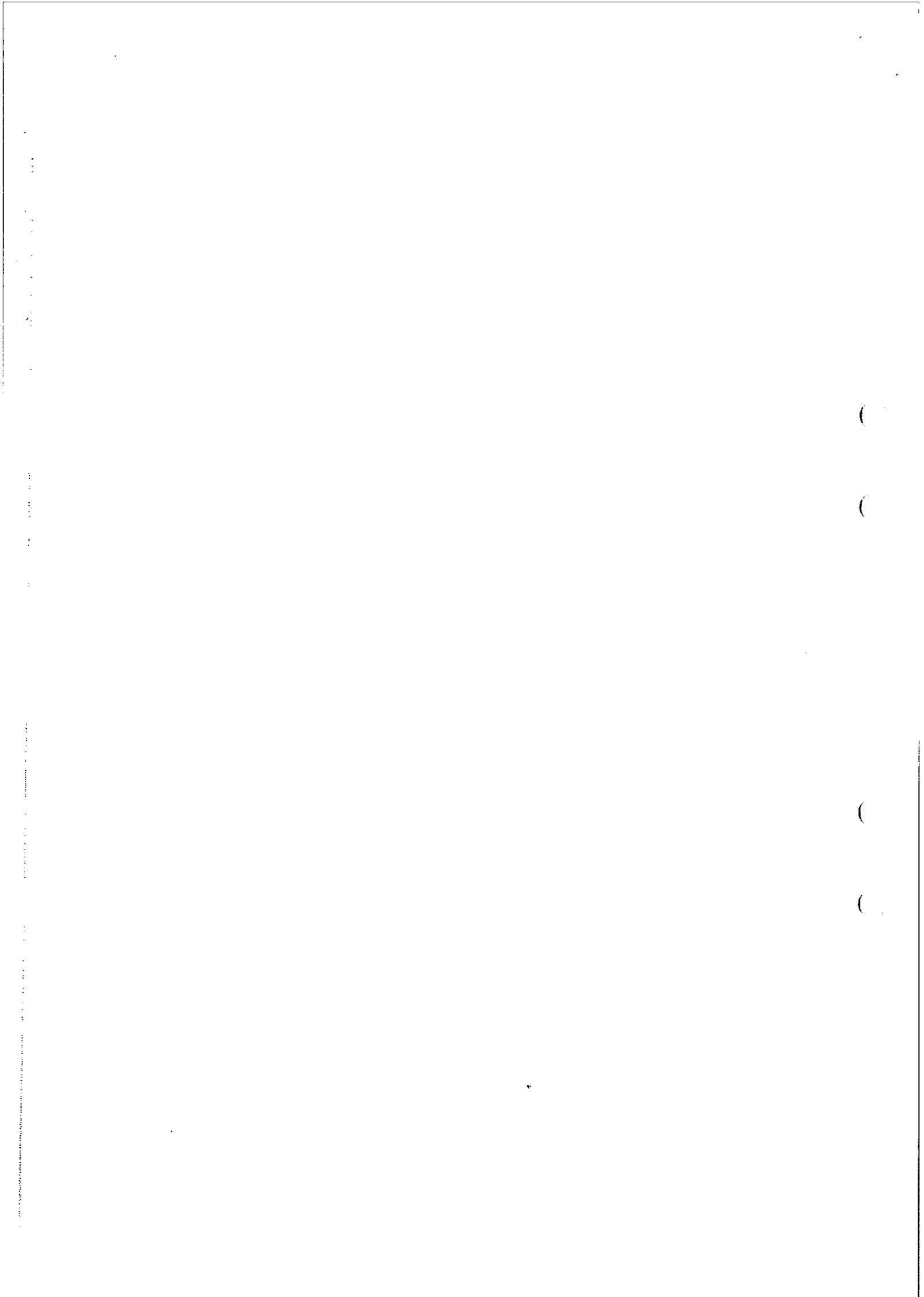
Lars Brandt hänvisar till Skolverkets tydliggörande av skolans rättigheter att förbjuda burqa/nicab eftersom skolans pedagogiska uppdrag är överordnat.

Efter dessa kontakter finner jag tillsammans med biträdande rektor Bodil Fagrell att den regel som finns vid Västerorts vux angående burqa m.fl. slöjor gäller.

Denna regel lyder: Vid Västerorts vux är det inte tillåtet att i klassrummet, med slöja eller liknande dölja sitt ansikte. Det gäller också vid alla kontakter med skolans personal. Det innebär att varken nicab eller burqa kan tillåtas. Den studerande har valet i egen hand: Acceptera ovanstående regler eller avbryta studierna.

Detta beslut kan överklagas hos Diskrimineringsombudsmannen.

Britt-Marie Johansson, rektor

PRESSMEDDELANDE 24 oktober 2003

Skolor har rätt att förbjuda burqa

Skolverkets beslut, som publiceras idag, ger skolor rätt att förbjuda elever att bära burqa. Det kan starkt ifrågasättas om skolan kan fullgöra sitt uppdrag om eleven bär burqa. Skolverket slår därmed fast att skolan, av både pedagogiska skäl och som generell ordningsregel, kan förbjuda burqa. Även om det visar sig att burqan är ett religiöst ställningstagande bör skolans pedagogiska uppdrag vara överordnat.

Av styrsystemets utformning d v s skollagen, läroplanerna och kursplanerna följer att kommunikation och samspel mellan lärare och elev och mellan elever är grundläggande för verksamheten i skolan. Kommunikation mellan människor är en viktig del i pedagogiken. Det kan vara svårt för en lärare som inte kan se en elevs ansiktsuttryck att veta om eleven förstått en fråga eller ett påstående, och på samma sätt försvåras samspelet mellan eleverna. Det kan därför starkt ifrågasättas om skolan kan fullgöra sitt pedagogiska uppdrag om eleven bär burqa. Därmed kan skolan av pedagogiska skäl förbjuda bärande av burqa i skolan.

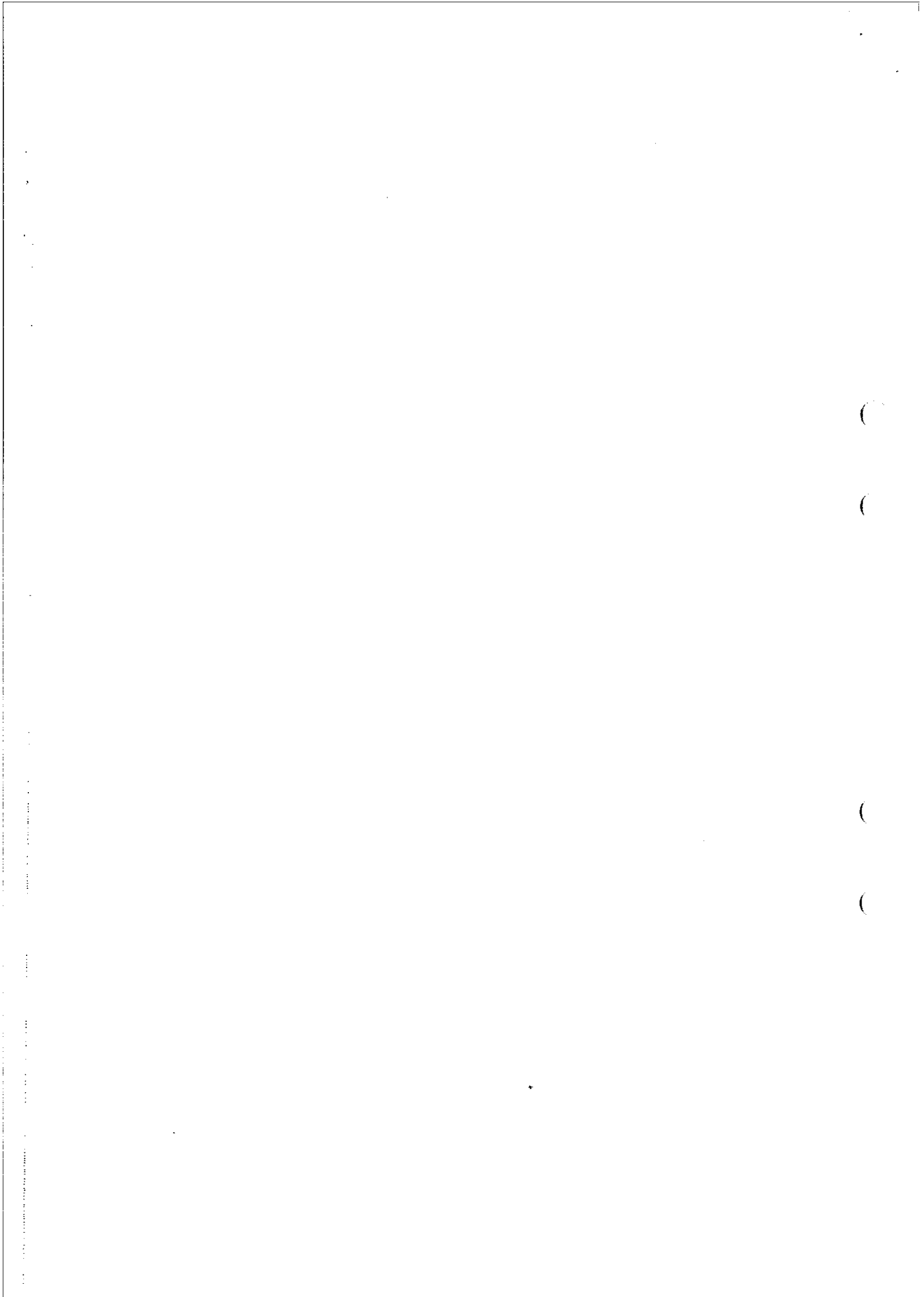
I skolan måste man kunna ställa krav på ordningen. Om bärandet av burqa riskerar att förorsaka störning av ordningen i skolan, t ex i form av bråk mellan eleverna, att de andra eleverna upplever otrygghet eller att diskussionen tar orimligt mycket undervisningstid i anspråk, kan skollagen antingen genom generella ordningsregler eller genom beslut i det konkreta fallet förbjuda eleverna att bära burqa i skolan.

Även om det skulle visa sig att burqa är uttryck för ett religiöst ställningstagande och innebär en religiös manifestation, bör hänsynen till skolans pedagogiska uppdrag vara överordnad i diskussionen om bärande av burqa ska tillåtas eller ej.

Skolverket menar dock att enbart förbud utan samtal om värdegrund, jämställdhet och demokratiska skyldigheter och rättigheter inte är att rekommendera. Skolan måste här hävda den värdegrund som det svenska samhället vilar på. Skolan ska respektera flickorna och deras ställningstagande men flickorna måste också lära sig att respektera det svenska samhällets sätt att se på deras handlande.

För frågor kontakta

Ingegärd Hilborn, chefsjurist,
tel 08-527 332 27, mobil 0733-77 32 27
Per Thullberg, generaldirektör,
tel 08-527 334 77, mobil 0733-77 34 77

Ärende 2009/103
Handling 10

Minnesanteckningar från möte med anmälare den 20 februari 2009

Närvarande: Alia Khalifa, anmälare
Essmae Johansson, klasskamrat till Alia Khalifa
Naiti del Sante, jurist, DO
Katarina Rouane, utredare, DO (sekreterare)

Naiti del Sante inleder mötet genom att upplysa om DO:s handläggningsrutiner och tillämplig lagstiftning i ärendet. Vidare upplyser Naiti att DO inte har tagit ställning i ärendet och att mötets syfte är att få kompletterande uppgifter om händelsen/händelserna.

Alia Khalifa berättar att hon torsdagen den 8 januari 2009 började sina studier på Barn- och fritidsprogrammet vid Västerorts vuxengymnasium i Tensta. Efter genomgången utbildning på två terminer blir man barnskötare och kan arbeta på förskola. Det är 38 elever i klassen, varav fyra är killar. Utbildningen är på 400 poäng och motsvarar heltidsstudier. Alia har lektioner måndag – torsdag med självstudier på fredagar. Utbildningen denna termin består av:

- Utveckling, livsvillkor, socialisation, 200p
- Barnkultur och fritid, 100 p
- Hälsopedagogik, 50 p
- Kommunikation, 50 p

Tisdagen den 13 januari kallades hon och Farah Fadumo ut ur klassrummet under pågående lektion av två lärare. De två lärarna heter Maj-Britt Halvarsson och Britt Frystedt och undervisar Alia och Farah. Lärarna berättade att rektorn bestämt att elever inte får ha niqab på skolan i samband med undervisningen. De berättade att Alia och Farah inte skulle ta det personligt. Alia föreslog då att de skulle kunna komma överens om en kompromiss. Alia föreslog att hon skulle sitta längst fram i klassrummet och ta av sig ansiktsslöjan under lektionerna. Hon skulle då bara behöva ha ansiktsslöjan i samband med grupparbeten eller om män går förbi. Hon sa sig också vara villig att identifiera sig när skolan ansåg det vara nödvändigt. Lärarna var dock inte beredda att kompromissa utan upprepade rektorns beslut om att inte bära niqab i samband med undervisningen.

Alia och Farah hade sedan ett möte med rektorn, Essmae Johansson närvarade också på mötet. Rektorn motiverade beslutet med att det på en pedagogisk utbildning är särskilt viktigt med kommunikation mellan lärare och elev och att det därför inte skulle fungera med niqab. Rektorn var inte villig att kompromissa. Rektorn uppgav att stadsdelsnämnden bestämt att inte skicka ut elever med niqab på praktik. Vidare uppgav rektorn att skolan inte kommer att kunna hitta någon praktikplats till henne. Alia berättade då att hon redan ordnat en praktikplats på en förskola i Rinkeby. Rektorn frågade då om skolan vet hur hon ser ut. Alia berättade att de visste att hon bär niqab och att de redan har en anställd som bär niqab.

Essmae berättar att rektorn uppgav att det är skolan som ska ordna praktikplats åt eleverna trots att deras lärare samma morgon betonat vid tre olika tillfällen att det är elevernas eget ansvar att ordna praktikplats. Detta påpekades för rektorn under samtalet.

Alia upplever att rektorn inte känner till de regler som skolan måste följas. Till exempel verkar rektorns uppfattning vara att Alia kan stängas av från undervisningen "bara så där", fastän det står i förordningen för vuxenutbildning hur en utredning och beslut ska gå till i fråga om avstängning. Efter att Alia anmält skolan till DO låter rektorn henne gå kvar i väntan på att få saken prövad.

Alia uppger att hon lyfter bort ansiktslöjan på lektionerna och i all annan kontakt med skolans personal. Hon tar på sig ansiktslöjan när det är grupparbeten och ifall de manliga eleverna skulle se hennes ansikte.

Efter att Alia föreslagit att hon kan sitta längst fram och ta av sig niqaben möblerade skolan om i klassrummet. De bytte från en vanlig "biosittning" till att numera sitta i två U-formationer. Alia sitter numera i ena hörnet av formationen och killarna sitter, på eget initiativ, på samma rad som Alia, på så sätt ser de inte hennes ansikte.

Alia uppger att hon har mycket bra kontakt med killarna i klassen. Hon samarbetar och pratar med dem på samma sätt som med de andra kvinnliga klasskamraterna. Rektorn har vid ett tillfälle påstått att Alia ljuger och att killarna inte vågar säga att de är störda av henne. Alia säger att påståendet ter sig något märkligt med tanke på att killar i Tensta är vana att se kvinnor med niqab, då det är vanligt förekommande där. En av killarna, som inte själv är muslim, blev jätteupprörd över att skolan ville stänga av Alia. Essmae bekräftar att det finns en bra sammanhållning i klassen och att alla klasskamrater ställer upp för Alia. Alia upplever att det bara är rektorn och några lärare, dock inte alla, som inte accepterar hennes klädsel. Alia tror att det kanske har med deras föreställningar om islam. Niqaben hindrar ju inte i sig genomförandet av undervisningen.

Alia uppger att även andra elever har varit i samma situation som hon och Farah, till exempel har en bekant till henne som läste SFI på Västerorts vuxengymnasium blivit tvungen att sluta på grund av Niqaben.

Alia och Essmae berättar att de har en gemensam väninna - Maria – som bär niqab och läser sin fjärde termin på Lärarhögskolan vid Stockholms universitet. Lärarhögskolan verkar inte anse att Niqab är ett hinder för att genomgå en pedagogisk utbildning.

Alia upplever att lärarna Maj-Britt och Britt är spända inför henne, hon märker att de inte gillar att hon bär niqab. Hon upplever att de talar med henne under lektionerna men Maj-Britt ignorerar henne i korridoren eller under rasterna. Hon har också hört många kommentarer från dem. Vid ett tillfälle bad en av dem en av killarna i klassen att byta grupp under ett pågående grupparbete. Efter att killen gått ut ur rummet sade hon till Alia "Det sa jag bara för att du ska ta upp den där. Jag klarar inte av den här situationen!" Vid ett annat tillfälle uttryckte dem och rektorn att "Den här utbildningen är till för att man ska kunna jobba på alla förskolor i Sverige!"

Alia ligger lågt vid dessa diskussioner då hon vill undvika konflikter. Hon koncentrerar sig på studierna och det som lärs ut på lektionerna. Hon är dock van vid att lärare är artiga och hälsar på sina elever. Hon blir därför ledsen när de ignorerar henne eller försöker provocera henne.

Alia tillägger att skolans uppdrag är att utbilda henne enligt den utbildning hon har sökt till, det är hennes sak var hon vill jobba efter studierna. Alia vill läsa en utbildning för sin egen del, hon anser att utbildning är mycket viktig. Hon är väl medveten om att hennes niqab gör det svårare för henne att hitta ett arbete.

Förutom Maj-Britt och Britt har Alia en tredje lärare – Agneta. Agneta nämner aldrig niqaben. Hon behandlar Alia som de andra eleverna och verkar därför inte tycka att det är störande för undervisningen. Agneta är deras lärare i Kommunikation, d.v.s. det ämne som rektorn menar inte är möjligt att lära ut till henne på grund av niqaben. Alia har även Agneta i hälsopedagogik.

På frågan om hon har känt sig trakasserad av skolans personal uppger Alia följande. Hon kände sig trakasserad när rektorn i ett nyhetsinslag som sändes i TV4 den 16 januari 2009, vid två tillfällen kallade Alia för "en svart vägg". Alia upplevde det då som att rektorn inte betraktade henne som en likvärdig människa med känslor. Alia berättade för Maj-Britt att hon blivit ledsen över att bli kallad svart vägg av rektorn. Maj-Britt sa då att det är en följd av att TV klipper ihop material. Alia svarade att det inte beror på hur materialet klipps, utan på orden som framfördes. Alia anser att man aldrig bör kalla en annan människa för en svart vägg.

Alia berättar att undervisningen inte har behövt anpassas efter henne. Hon gör samma saker som de andra eleverna. Även klassens undervisning genomförs på samma sätt som de andra klasserna på skolan. Till exempel lekte eleverna en lek som heter "heta stolen" under en lektion i hälsopedagogik. Alia deltog fullt ut, medan en svensk tjej som varken bär slöja eller niqab inte ville delta. Alia tror att det skulle ha blivit en stor affär om det var hon som hade vägrat att delta i leken. Alia tror att det då hade kopplats till hennes religiösa tillhörighet istället till hennes person.

Alia uppger att hon inte har några manliga lärare. Det finns en manlig lärare i datorkunskap men hon har redan betyg i den kursen, varpå hon inte behöver läsa kursen. Farah, som också gjort en anmälan till DO men slutat på skolan, skulle ha haft den manliga läraren. Essmae tillägger att hon pratade med läraren om att rektorn beslutat att eleverna inte fick bära niqab och att det därför innebar att Farah inte skulle kunna komma på hans lektioner. Dataläraren uppgav att Farah fick bära niqab under hans lektioner, och att han inte brydde sig om att Farah bar niqab då det inte hindrade honom att undervisa henne.

Alia berättar att det går mycket bra för henne i skolan. Hon har fått höga poäng på alla prov och deltar aktivt på lektionerna. Maj-Britt har gett henne beröm för att hon är duktig både på proven och på lektionerna. Alia har också fått bra respons från eleverna när hon har haft redovisningar inför klassen.

Alia uppger att hon har sagt till skolan att hon är villig att legitimera sig när skolan anser att det behövs. Hittills har de dock aldrig bett henne att legitimera sig. I vanliga fall brukar Alia be om en kvinnlig personal när hon behöver legitimera sig såsom till exempel på flygplatser eller andra sammanhang. Men om det inte finns någon kvinnlig personal så visar hon ansiktet i alla fall. De som ber henne att legitimera sig sköter ju bara sitt arbete och då ser hon det som sin plikt att samarbeta. Alia säger att hon tolkar sin religion på så sätt att om det är något hon är absolut tvungen att göra så kan hon frånga niqaben. Naiti frågar om hon visat ansiktet för en man i samband med legitimering. Alia svarar att hon gjort det en gång i Egypten i samband med flygplatskontroll. Alia uppger att hon dock skulle se sig tvungen att avbryta sina studier om hon inte får bära niqab.

Alia uppger att hon måste söka till andra terminen i mars. Alia är orolig över att skolan inte kommer att anta henne till fortsättningsterminen på grund av att hon bär niqab.

Alia berättar vidare att hon inte är intresserad av skadestånd. Hon vill bara läsa klart sin utbildning. Om skolan låter henne utbilda sig bärande niqab är det tillräckligt för henne.

Essmae uppger avslutningsvis att hon vid behov ställer upp som vittne, då hon har varit närvarande vid många av de situationer och händelser som Alia berättat om.

I tjänsten,

/ Katarina Rouane, utredare, DO

Minnesanteckningarna är justerade efter synpunkter från anmälaren

(

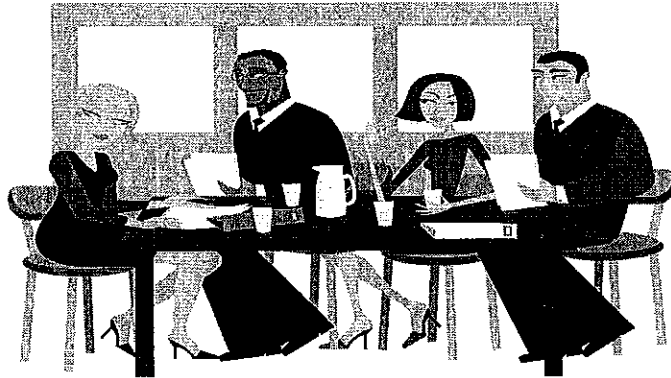
(

(

(

VÄSTERORTS VUXENGYMNASIUM

Likabehandlingsplan 2008

I "Likabehandlingsplan" får du veta hur vi på Västerorts Vuxengymnasium arbetar för att främja likabehandling och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. Planen berättar dels om det förebyggande arbetet och dels om hur vi arbetar, om någon upplever att han/hon har blivit kränkt. Alla medarbetare på vår skola, såväl studerande som personal, kommer att få en introduktion om innehållet i planen och hur vi tillsammans ska motverka kränkande behandling. Utvärdering av "Likabehandlingsplan" och eventuella omarbetningar kommer att ske minst en gång om året i samband med utvärdering av det gångna läsåret och den kvalitetsredovisning som skolan gör. 2006 kom "Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever". Du hittar vad lagen innebär på sidan 4 i detta dokument.

Deklaration

Riksdagen har fattat beslut om en ny lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling. Lagen trädde i kraft 1 april 2006 och stärker barns och elevers rätt i verksamheter som omfattas av skollagen. En elev får inte missgynnas genom särbehandling på grund av någon av de fem diskrimineringsgrunder som lagen omfattar, dvs. kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder. Lagen ska även förhindra och förebygga annan kränkande behandling som inte direkt kan hänföras till dessa diskrimineringsgrunder. Detta innebär att alla former av kränkande behandling, i vilka mobbning ingår, omfattas av den nya lagen.

Förtydligande:

I detta dokument benämns elev som medarbetare eller studerande.

Till dig som studerar

Vision

Alla medarbetare på Västerorts vuxengymnasium ska känna trivsel och trygghet så att den som studerar och arbetar här ska kunna tillgodogöra sig undervisningen och/eller göra ett gott jobb.

Målsättning

Västerorts vuxengymnasium har idag (2008) ca 2000 studerande från ett stort antal länder och språkområden och från mycket skilda kulturområden och religiösa förhållanden. Det är därför mycket viktigt att alla, såväl studerande som personal, respekterar dessa olikheter som annars kan ge upphov till konflikter.

Hos oss börjar nya studerande på Sfi minst en gång i månaden och på komvux var tionde vecka, alternativt varje termin. Lika ofta slutar personer efter mer eller mindre lång period i studier. Vi har alltså stor genomströmning av studerande under en termin, vilket innebär att tiden inte räcker till för de studerande att delta i arbetet.

Genom introduktionen vid första kurstillfället och elevråds- och rundabordsdiskussioner har vi möjlighet att få synpunkter på hur planen kan revideras. Det är också då vi har möjlighet att göra planen känd och levande. I varje kurs under pågående period/termin ska det finnas tillfällen att diskutera och medvetandegöra om vad kränkning och diskriminering innebär.

Blir du utsatt för mobbing, våld, hot eller annan kränkande behandling, vill vi att du omedelbart kontaktar din lärare, eller annan personal på skolan som du känner förtroende för. Detta gäller också dig som känner till någon som är utsatt för detta.

Detta gäller på Västerorts vuxengymnasium:

- alla medarbetare, det vill säga, alla som studerar eller arbetar vid Västerorts vuxengymnasium, ska behandlas lika, oavsett etnisk tillhörighet, kön, hudfärg, modersmål, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.
- ingen mobbing eller diskriminering, vare sig direkt eller indirekt, ska förekomma
- skolmiljön ska präglas av demokrati och tolerans
- personal och studerande ska veta vart de ska vända sig om trakasserier eller diskriminering trots allt förekommer
- skolan ska ha tydliga rutiner och beredskap för att stödja, hjälpa och åtgärda

Ansvar

All personal som får kännedom om diskriminering eller annan kränkande behandling ansvarar för att biträdande rektor eller rektor informeras om det inträffade. En incidentrapport ska skrivas.

Du som är studerande har också ett eget ansvar att motverka diskriminering och andra kränkningar.

Med detta menas att alla som är medarbetare i skolan, personal och studerande, har ansvar för att motverka kränkande behandling

Rektor har det övergripande ansvaret för att lagen efterlevs.

I det förebyggande arbetet ingår

- arbete med Likabehandlingsplanens innehåll, för att öka kunskapen om vad kränkande behandling är och hur medarbetare i skolan bör agera vid sådana tillfällen.
Ansvarig: Skolledning
- kompetensutveckling av personal i samband med terminsstarten i augusti vad gäller Likabehandlingsplan och konflikthantering.
Ansvarig: Skolledning
- introduktion om Likabehandlingsplanen vid kursstart till nya studerande, för att öka kunskapen om vad kränkande behandling är och hur medarbetare i skolan bör agera vid sådana tillfällen.
Ansvarig: Lärare
- att kontinuerligt i de olika kurserna arbeta med frågor som rör kränkande behandling och motverka denna.
Ansvarig: Lärare
- att skolans personal fortlöpande, t ex vid utvecklingssamtal och andra kontinuerliga samtal, tar upp frågor om trivsel, trakasserier och annan kränkande behandling.
Ansvarig: All personal
- att enkätundersökningar om studerandes trivsel i skolan regelbundet genomförs, för kartläggning av vad som behöver utvecklas. Detta ska ske en gång per termin.
Ansvarig: Skolledning
- att vid elevrådstimmar och rundabordskonferenser diskutera frågorna och tillvarata synpunkter från de studerande.
Ansvarig: Skolledning

Omedelbara åtgärder - akuta situationer

Den första och främsta åtgärden vid allt slags oönskat beteende är en vanlig, direkt tillsägelse från någon av skolans medarbetare, det vill säga personal eller studerande. Om en medarbetare, som uppmärksammar eller får kännedom om mobbning eller annan kränkande behandling, bedömer att ytterligare åtgärder behövs, kontaktas lärare eller annan personal och/eller skolledning snarast. I de fall kränkningen utförs av någon anställd, kontaktas skolledningen direkt av den utsatte eller annan medarbetare som känner till ärendet.

- Elev som känner sig utsatt för kränkande behandling eller elev som blir vittne till detta ska vända sig till sin lärare, annan personal eller skolledning.
- Samtal med både offer och mobbare, var för sig, genomförs.
- Varje fall av kränkande behandling ska utredas noggrant och dokumenteras av skolledare och berörda medarbetare i samverkan i en incidentrapport
 - Utredningen ska vara opartisk och belysa vad som inträffat och omfatta både offer och förövare.
 - Utredningen ska så långt det är möjligt, utröna orsaken till det inträffade.
- Efter enskild bedömning, kan ett åtgärdsprogram/kontrakt upprättas med grund i utredningen
- Faller kränkningarna under rubrik i brottsbalken görs en polisanmälan
- Återkoppling sker till berörda medarbetare.

Information, uppföljning och utvärdering av handlingsplanen

- Likabehandlingsplanen ska finnas tillgänglig på skolans hemsida
- Den ska introduceras för de studerande vid något av de första kurstillfällena
- Följas upp och utvärderas vid elevrådstimmar, rundabordssamtal och genom elevenkät
- Likabehandlingsplanen ska utvärderas och revideras av SVG utifrån medarbetarnas synpunkter
- Utvärdering av planen ska göras årligen.

Lagen om förbud mot kränkande behandling

När en studerande påtalar att hon eller han har blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling, ska huvudmannen, i detta fall Västerorts vuxengymnasium, utreda och förhindra fortsatt kränkning.

I lagen finns också ett förbud mot repressalier. Med detta menas att om en studerande anmält någon för kränkande behandling eller medverkat i en utredning som gäller överträdelse av lagen så finns ett förbud mot att bestraffa den studerande på grund av detta.

Definitioner

(hämtade ur lag 2006:67,2§, samt ur skolverkets allmänna råd för att främja likabehandling 2006)

Etnisk tillhörighet: att någon tillhör en grupp av personer som har samma nationella eller etiska ursprung, ras eller hudfärg

Sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning

Funktionshinder: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen eller har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå

Trakasserier: ett uppträdande som kränker en elevs eller personals värdighet och som

1. har samband med
 - etnisk tillhörighet
 - religion eller annan trosuppfattning
 - sexuell läggning
 - funktionshinder
 - kön eller
2. är av sexuell natur (sexuella trakasserier)
annan kränkande behandling: ett uppträdande som annars kränker en elevs eller personals värdighet

Direkt diskriminering

En medarbetare på skolan, elev eller personal får inte missgynnas genom särbehandling på grund av någon av de fem diskrimineringsgrunder som lagen omfattar.

Indirekt diskriminering

En medarbetare på skolan får inte heller missgynnas genom att till synes neutrala ordningsregler tillämpas så att de får en i praktiken diskriminerande effekt.

Mobbning: en upprepad negativ handling när någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag

Rasism: en föreställning om den egna gruppens överlägsenhet utifrån uppfattningen om att det finns biologiska skillnader mellan folkgrupper och att vissa folkgrupper är mindre värda och därmed tillåtna att förtrycka, utnyttja eller kontrollera

Likabehandlingsplan för Åsö vuxengymnasium 2008

Skola: Åsö vuxengymnasium
Datum: 2007-
Ansvarig rektor: Britt-Marie Johansson
Fastställd: Vid samverkansgruppens möte
Giltighetstid: 2008

Lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, som trädde i kraft den 1 april 2006, förtydligar och förstärker skolans ansvar och ställer krav på ett aktivt och målinriktat arbete i syfte att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Varje verksamhet som omfattas av lagen skall årligen upprätta en likabehandlingsplan. All personal har ett gemensamt ansvar att förebygga, upptäcka och vidta åtgärder när det gäller diskriminering och annan kränkande behandling.

Vision och policy

Vår vision är att Åsö vuxengymnasium ska:

- vara ledande och utvecklande inom vuxenutbildning
- ha en öppen och kreativ atmosfär präglad av arbetsglädje
- erbjuda en mångfald av möjligheter för att möta individens behov
- vara en bro mellan utbildning och samhälle

(enligt Åsös lokala arbetsplan)

En förutsättning för att uppnå visionen är att Åsö vuxengymnasium skall vara en skola där alla studerande behandlas likvärdigt oavsett:

- Kön
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Sexuell läggning
- Funktionshinder
- Övriga faktorer, t.ex. ålder, klädsel, utseende (som kan ligga till grund för en diskriminerande behandling)

Delaktighet

All personal har vid arbetsplatsträffar (APT) haft möjlighet att diskutera likabehandlingsplanen. All personal på skolan ska känna till och tillämpa innehållet i likabehandlingsplanen. Som ett led i detta arbete presenteras den reviderade planen vid en personalkonferens.

De studerande ska kunna framföra sina åsikter vid s.k. dialogmöten, ämneskonferenser och enkäter.

De studerande får kännedom om planen via informationsblad, anslagstavlor och skolans hemsida www.asovux.se, där den är tillgänglig i sin helhet.

Nulägesanalys

Vi är en vuxengymnasieskola, vilket innebär att våra studerande är äldre och därför är vissa problem sällsynta, som att det är ovanligt med öppen mobbning och nedsättande omdömen. Detta har kommit fram i de anonyma undersökningar som genomförts, genom exempelvis lärares utvärderingsenkäter och utbildningsförvaltningens enkät Spindeln. Å andra sidan är våra studerande en heterogen grupp och många kan ha slutat ungdomsskolan i förväg på grund av diskriminering och är därför extra känsliga för sådan.

Under verksamhetsåret 2008 ämnar vi fördjupa vår kunskap om indirekt diskriminering genom en enkätundersökning.

Definitioner och begrepp

Definitioner enligt lagtexten i Lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever:

etnisk tillhörighet: att någon tillhör en grupp av personer som har samma nationella eller etniska ursprung, ras eller hudfärg

sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning

funktionshinder: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

trakasserier: ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, och som

1. har samband med

- etnisk tillhörighet (etniska trakasserier),
- religion eller annan trosuppfattning (trakasserier på grund av religion eller annan trosuppfattning),
- sexuell läggning (trakasserier på grund av sexuell läggning),
- funktionshinder (trakasserier på grund av funktionshinder),
- kön (trakasserier på grund av kön), eller

2. är av sexuell natur (sexuella trakasserier)

annan kränkande behandling: ett uppträdande som annars kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Definitioner enligt Lag (2003:307) om förbud mot diskriminering

direkt diskriminering: att en enskild person missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder

indirekt diskriminering: att en enskild person missgynnas genom tillämpning av bestämmelser, kriterier eller förfaringssätt som framstår som neutrala men som i praktiken särskilt missgynnar personer med visst kön, viss etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller visst funktionshinder, såvida inte bestämmelserna, kriterierna eller förfaringssätten kan motiveras av berättigade mål och medlen är lämpliga och nödvändiga för att uppnå målet

Målsättning och konkreta åtgärder

Vi avser att motarbeta varje form av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt att arbeta förebyggande mot uppkomsten av dessa. Det ska finnas åtgärder som rör samtliga diskrimineringsgrunder. Det ska också framgå hur verksamheten specifikt ska främja likabehandling och arbeta förebyggande kring de olika diskrimineringsgrunderna. En övergripande målsättning är att arbetet skall vara långsiktigt och integreras som en naturlig del i skolans övriga arbete. De exempel på diskriminering som tas upp, bygger på intervjuer med ett antal studerande kring likabehandlingsarbetet.

Målsättningar och åtgärder angående kön

Målsättningen för Åsö vuxengymnasium är att alla studerande oavsett kön ska omfattas av vår vision och känna arbetsglädje samt nå bra studieresultat. Jämställdhet är en viktig målsättning som ska genomsyra hela verksamheten.

En aspekt som bör beaktas är synen på familj och barn så att skolan inte förmedlar bilden av mamman som den viktigaste, utan att bägge föräldrar är lika betydelsefulla. Överhuvudtaget bör skolan sträva efter att i största grad inte se kvinnor och män som skilda från varandra med olika egenskaper eftersom det begränsar individens möjligheter.

Läroböcker och annat material skall granskas ur ett jämställdhetsperspektiv.

Jämställdhet mellan könen skall särskilt lyftas fram i undervisningen på ett naturligt sätt, så genusfrågor belyses i ämnen som t.ex. psykologi, pedagogiskt ledarskap, historia, svenska, språk. Könsdiskriminering ska belysas, och det gäller såväl på individnivå som avseende maktstrukturer i samhället. All undervisning ska arbeta för att tydliggöra genusfrågor för en ökad medvetenhet som syftar till att öka jämställdheten.

I vissa kurser finns en snedrepresentation vad gäller kön, exempelvis i psykologi, naturvetenskapliga ämnen och kurser inom barn- och fritidsprogrammet. Det är särskilt viktigt att uppmärksamma att de studerande som befinner sig i minoritet ur en könsaspekt inte upplever sig obekväma. Åsö vuxengymnasium är emot en uppdelning i kvinno- och mansgrupper.

Varje form av sexuella trakasserier skall motarbetas.

Till kategorin kön hör också transsexuella personer. Vårt samhälle och dess normer gör det ofta svårt för transsexuella. De möts ofta av diskriminering. Skolan bör därför vara särskild vaksam på att sådant inte sker.

Målsättning och åtgärder angående etnisk tillhörighet

Målsättningen är att hela verksamheten skall genomsyras av respekt för alla människors lika värde. Rasism och främlingsfientlighet är något skolan tar helt avstånd från. Det är inte tillåtet att uttala sig nedsättande om etniska grupper, och det är heller inte tillåtet med symboler som anknyter till rasistiska, nazistiska eller främlingsfientliga organisationer. Ingen affischering får förekomma som kan upplevas rasistisk och heller inte musik som har främlingsfientliga inslag. Skolan ska arbeta långsiktigt med kunskap om olika etniska grupper för att på så sätt minska fördomar. Skolan skall också i de ämnen där det är naturligt, lägga vikt vid att särskilt belysa vad som kan hända om främlingsfientliga strömningar tillåts ta över. Detta avser ämnen som samhällskunskap, historia och människan socialt och kulturellt.

Det förekommer i klassrummen även på Åsö vuxengymnasium att studerande uttalar sig negativt om andra etniska grupper, vanligast om muslimer och om judar. Det kan vara generaliseringar som att alla muslimer är fundamentalister. Sådana uttalande är kränkande och en konkret åtgärd är att skolan tar ställning och ålägger alla lärare att bemöta sådana uttalande varje gång de förekommer. Bemötande som inte är direkt rasistiskt men klumpigt kan också upplevas som kränkande och studerande som varit i Sverige länge, kan bli kränkta av att bli bemötta som icke svensk av lärare och andra elever. Ett exempel kan vara om den studerande tillfrågas när hon/han ska åka hem nästa gång, och då åsyftas inte hemmet i Sverige utan det land som man kom ifrån, för kanske 40 år sedan.

Det kan också förekomma negativa omdömen om den svenska kulturen, t.ex. att det är fel att sjunga nationalsången eller bära en svensk flagga. Sådana negativa omdömen om svensk kultur är också diskriminering.

Studerande med annan etnisk tillhörighet upplever att Sverige är ett samhälle där diskrimineringen inte visas öppet, utan mer dolt och indirekt. Ett exempel, som ett flertal studerande lyfter fram, är att man upplever sig diskriminerad p.g.a. språket, att man bryter eller skriver med icke korrekt grammatik och stavning. Detta gäller andra ämnen än svenska, där språket inte borde vara avgörande, utan innehållet. Det upplevs som kränkande när svenskan rättas i kurser där stavning och språkriktighet inte är relevant. Eleverna anser att det är en form av smygrasism. Åsö vuxengymnasium arbetar för att all personal och alla studerande skall vara toleranta mot de som har annat modersmål och därför har brister vad gäller det svenska språket.

Målsättningar och åtgärder angående religion eller annan trosuppfattning

Målsättningen är att alla studerande oavsett religion eller trosuppfattning ska känna sig respekterade på Åsö vuxengymnasium. Det har förekommit att studerande uttalat sig i nedsättande ordalag om andra religioner. All form av direkt diskriminering skall motarbetas och direkt bemötas. Vår ståndpunkt är att religionsfrihet är en mänsklig rättighet och ingen åsikt. Prov- och redovisningstillfällen bör inte schemaläggas så att de krockar med religiösa högtider. En konkret åtgärd är att lärarna berättar att de kommer ta hänsyn till detta vid uppläggnen av kursen. Något som de studerande själva lyfter fram som en viktig åtgärd, är att kunskap om olika religiösa högtider uppmärksammas mer.

Målsättningar och åtgärder angående sexuell läggning

Målsättningen är att alla studerande ska känna sig trygga på skolan oavsett sexuell läggning. Det innebär att all form av direkt diskriminering och homofobiska inslag skall motarbetas men även att skolan skall lyfta fram ett icke heteronormativt förhållningssätt. Vi lever i ett heteronormativt samhälle, vilket innebär att heterosexualitet är normen för hur det skall vara. Att arbeta mot denna norm innebär inte att man ser heterosexualitet som något fel, utan att man vill motverka utgångspunkten och synen att alla är heterosexuella. En mycket vanlig form av indirekt diskriminering är att icke heterosexuella personer upplever att de tigs ihjäl och upplever att de är osynliggjorda som personer. För att bekräfta homo- och bisexuella elever bör man använda exempel på samkönade par lika naturligt som de hade varit heterosexuella. Det kan ske i alla ämnen men är särskilt viktigt inom vissa yrkesutbildningar som Åsö vuxengymnasium bedriver inom vård och omsorg.

Att förebygga diskriminering på grund av sexuell läggning kan göras genom att arbeta med attityd och normfrågor. En konkret åtgärd är att personalen får tillgång till de skrifter som ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning gett ut, t.ex. Öppna!

Det förekommer också homofobi som innebär en medveten värdering med en starkt negativ syn på homosexualitet eller på homo- eller bisexuella personer. En homofobisk hållning strider mot principen om alla människors lika värde.

RFSL har i en undersökning 2003 visat att läroböcker ofta innehåller diskriminering angående sexuell läggning. På Åsö vuxengymnasium har det funnits läroböcker med sådant inslag, bland annat i psykologi. Dessa böcker har bytts ut av denna orsak. En konkret åtgärd för Åsö vuxengymnasium är att göra en kartläggning av läromedlen angående sexuell läggning för att se om den litteratur som skolan använder innehåller sådana inslag. Om det förekommer ska boken bytas mot annan litteratur.

All personal bör vara medveten om att det finns studerande, anhöriga till studerande, lärare och övrig personal som inte är heterosexuella.

De studerande påpekar att de sällan hör direkta kränkningar, som glåpord och liknande, men de påpekar att det är vanligt att studerande har fördomar och negativa åsikter om bi- och homosexuella personer. Sådant visar sig i diskussioner både i klassrummet och utanför. En åtgärd som Åsö vuxengymnasium avser vidta är att sprida kunskap till personalen med syfte att de ska kunna bemöta dessa fördomar och åsikter på ett bra sätt.

En kartläggning görs om skolbiblioteket har litteratur angående homo- och bisexualitet.

Målsättning och åtgärder angående funktionshinder

På Åsö vuxengymnasium finns många studerande med funktionshinder, både fysiska och psykiska. Vår långsiktiga målsättning är att skolan ska vidta de åtgärder som krävs för att dessa studerande ska få möjlighet att på bästa sätt klara sina studier och att alla med funktionshinder känner att de är välkomna och får ett bra bemötande.

På Åsö vuxengymnasium finns personal anställda som resurs för studerande med funktionshinder. Alla lärare har ålagts att ha kontakt med dessa personer för att på bästa sätt i samarbete hjälpa de studerande. Detta arbete skall fortsätta och intensifieras. Studerande med funktionshinder kan ibland mötas av oförstående av andra studerande, särskilt om funktionshindret inte syns, t.ex. olika former av psykiska funktionshinder. En konkret åtgärd är att ytterligare fortsätta med den kunskapsuppbyggnad hos lärarna som redan påbörjats i form av föreläsningar och information från stödteamet.

En indirekt diskriminering av funktionshindrade är att det finns bestämmelser, kriterier och förfaringsätt som omfattar alla studerande, men som missgynnar en person med ett handikapp. Det kan vara en studerande med social fobi som måste göra muntliga redovisningar inför klassen för att uppnå ett högre betyg, det kan gälla deltagande i skriftliga prov om den studerande har koncentrationssvårigheter eller dyslexi. En konkret åtgärd är att alla lärare ska informera om att Åsö vuxengymnasium har som målsättning att förhindra indirekt diskriminering och att varje studerande har rätt att påtala för läraren när de känner att så är fallet.

Vid en sådan påtalan skall läraren i möjligaste mån anpassa undervisningen så den blir icke diskriminerande för den studerande och i fall där det framstår som svårt skall skolledningen kopplas in för ett avgörande av vidare åtgärder. Studerande med funktionshinder kan uppleva att de blir kränkta när lärare bemöter dem på ett klumpigt sätt. Det kan vara att man inför hela klassen pratar öppet om en studerandes funktionshinder, trots att något medgivande inte getts. En åtgärd som bör vidtas i samband med detta är att ge verktyg och rutiner för en bättre och smidigare hantering kring funktionshinder.

Trots de stora insatser som görs på Åsö vuxengymnasium framför de studerande att informationen kan bli ännu mer tydlig. Särskilt betonar de att information om vilka stödmöjligheter som finns, bör ges i början av varje kurs på Åsö vuxengymnasium.

Målsättningar angående övrig form av diskriminering

Vår målsättning är att ingen studerande, oavsett orsak, ska behöva känna sig mindre värd på Åsö vuxengymnasium. Det finns många orsaker till trakasserier förutom de fem diskrimineringsgrunderna. Studerande kan bli utsatta för trakasserier på grund av ålder och utseende. Exempel på trakasserier, förutom våld och hot, är när personal uttalar sig nedsättande eller generaliserande om studerande eller grupper av människor. Men det är också när elever sprider rykten om, fryser ut eller gör sig löjliga över andra studerande.

En andel av de studerande på Åsö vuxengymnasium är småbarnsföräldrar. En konkret åtgärd är att skolan underlättar för dessa att förena föräldraskap och studier. Det kan innebära att det

ges möjlighet till omskrivningar, handledning vid missade lektioner och möjlighet till individuella studieplaner vid behov.

Skolans långsiktiga åtgärder är att all personal arbetar för att skapa ett bra samtalsklimat utan hård jargong, att lärarna signalerar att skolan är för mångkultur och mångfald. Studerande som bär kläder som inte upplevs som vanliga ska inte behöva utsättas för blickar eller kommentarer. I de ämnen där det är naturligt ska man arbeta med värderingsövningar som syftar till att öka medvetenhet och kunskaper kring människors rättigheter. Värderingsövningarna väljs ut med omsorg och med medvetenheten att mänskliga rättigheter inte är en åsiktsfråga utan en rättighet.

All personal ska i möten och samtal med studerande vara uppmärksam på signaler som kan tyda på någon form av kränkande behandling, samt vara stödjande så att ärendet går vidare. Det psykosociala klimatet ska vara sådant att andra studerande ska våga påtala felaktigheter, missförhållanden eller felbehandlingar. Det är den utsatte som avgör vad som känns obehagligt eller kränkande.

Rutiner för att utreda, åtgärda, följa upp samt dokumentera diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling

Den studerande som anser sig utsatt för, eller den som uppmärksammar, diskriminering och annan kränkande behandling vänder sig till någon av skolledarna på skolan. Ärendet behandlas konfidentiellt.

Arbetsgång:

- Skolledaren har samtal med den utpekade personen/gruppen som lämnar sin version
- Skolledaren arrangerar ett möte med den utsatta personen och den utpekade personen/gruppen. Om den utsatta personen inte vill träffa den utpekade personen/gruppen kan han/hon företrädas av annan person eller åtföljas av annan person till mötet. Den utsatta personen erbjuds alltid en stödperson, i första hand någon ur skolans krisgrupp. Skolledaren försäkrar sig, i förekommande fall, om att det oönskade beteendet upphör och har uppföljningssamtal inom två veckor.
- Deltagande skolledare är ansvarig för att alla samtal och övriga åtgärder dokumenteras. Den ska alltid innehålla den studerandes upplevelse av situationen och överenskomna åtgärder. Den skriftliga dokumentationen förvaras av rektor.

En studerande som utsatt annan studerande för diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling kan få en varning, bli föremål för disciplinära åtgärder som avstängning eller polisanmälan om gärningen misstänks vara brottslig.

Om studerande känner sig diskriminerad, utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling av personal är det alltid rektor som ska utreda ärendet. Personalen ifråga kan bli föremål för arbetsrättsliga åtgärder.

Mål för 2008

Under 2008 avser vi hitta former och rutiner för granskning av använda läromedel och annat undervisningsmaterial ur likabehandlingsperspektiv. Exempel på detta kan vara hur nationella minoriteter framställs, om der finns stereotypa bilder av vissa folkgrupper eller religionsutövare. Men också om homo- och bisexuella personer synliggörs på ett naturligt sätt.

En konkret åtgärd är att se om dessa perspektiv nämns i de lokala kursplanerna som finns för alla ämnen på Åsö vuxengymnasium och se hur de skulle kunna lyftas fram på ett naturligt sätt i olika ämnen.

Ett konkret mål för verksamhetsåret är att implementera planen hos personal och studerande. De åtgärder som kommer vidtas för att förverkliga målet är att varje APT tittar på planen i förhållande till lokala kursplaner och i förhållande till läromedel som används.

Åsö vuxengymnasium genomför pedagogiska konferenser. En av dessa konferenser under 2008 ska behandla likabehandling och diskrimineringsfrågor. Målet är att all personal ska få ytterligare kunskaper och ökad medvetenhet om planen och dess innehåll.

Under verksamhetsåret 2008 ämnar vi fördjupa vår kunskap om indirekt diskriminering genom en enkätundersökning.

En kartläggning görs om skolbiblioteket har litteratur angående homo- och bisexualitet.

Ansvar

Rektor har det övergripande ansvaret för att främja likabehandling och ansvarar för att åtgärder enligt denna plan genomförs vid behov.